

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA EIA

LOGISTICKÝ PARK „JUŽNÁ BRÁNA“

Predstavte si fiktívny členský štát Európskej únie, „Meridania“. Spoločnosť „LogiCorp International“ plánuje vybudovať rozsiahly logistický a skladovací areál „Južná Brána“ o rozlohe 75 hektárov v južnom regióne Meridanie, približne 3 km od štátnej hranice so susedným členským štátom. Zámer zahŕňa výstavbu niekoľkých skladovacích hal, administratívnej budovy, rozsiahlych parkovacích a manipulačných plôch pre nákladné vozidlá a súvisiacu infraštruktúru (príjazdové komunikácie, napojenie na sieť). Pozemky sú čiastočne poľnohospodárskou pôdou a čiastočne ide o nevyužívanú plochu po bývalom priemyselnom podniku (*brownfield*).

Areál sa nachádza v blízkosti (cca 1,5 km) územia európskeho významu (Natura 2000) „Sútok riek“ (kód RIV_MAJ_123), ktoré je chránené pre svoje lužné spoločenstvá a špecifické druhy vtákov a obojživelníkov. Rieka, ktorá tvorí časť hranice tohto územia, preteká približne 1 km od plánovaného areálu. Zámer svojím rozsahom a charakterom spadá do kategórie projektov uvedených v Prílohe II Smernice EIA (resp. do vnútroštátneho zákona o EIA).

Regionálny úrad pre životné prostredie vykonal zisťovacie konanie (*screening*) a dospel k záveru, že zámer bude podliehať posudzovaniu vplyvov na životné prostredie v plnom rozsahu. Spoločnosť LogiCorp International predložila správu o hodnotení vplyvov na životné prostredie (*EIA report*). V rámci procesu posudzovania boli identifikované potenciálne vplyvy na ovzdušie (emisie z dopravy), hluk (prevádzka areálu a doprava), vodu (nakladanie so zrážkovými vodami, riziko kontaminácie), pôdu (záber poľnohospodárskej pôdy) a biodiverzitu (hluk, svetelné znečistenie, rušenie živočíchov v blízkosti územia Natura 2000).

Počas procesu konzultácií dostal príslušný orgán viacero pripomienok. Medzi nimi boli:

1. **Pripomienky mimovládnej organizácie „Ochrancovia riečneho údolia“:** Organizácia namietala nedostatočné posúdenie kumulatívnych vplyvov s už existujúcou priemyselnou zónou v neďalekom meste a s plánovanou výstavbou ďalšieho logistického centra v susednej obci. Ďalej spochybnila kvalitu posúdenia vplyvov na predmet ochrany územia Natura 2000, najmä na populácie vtákov citlivých na rušenie, a nedostatočnosť navrhnutých kompenzačných opatrení. Namietala tiež, že neboli dostatočne zvážené alternatívne lokality pre umiestnenie zámeru.
2. **Pripomienky obce „Dolina“ zo susedného štátu:** Obec Dolina, ležiaca cca 5 km od plánovaného areálu na území susedného štátu, vyjadrila obavy z nárastu dopravnej záťaže (najmä ťažkej nákladnej dopravy) na svojom území a z cezhraničných vplyvov hluku a emisií. Spochybnila kvalitu informácií poskytnutých v rámci cezhraničného konzultačného procesu podľa Smernice EIA a Aarhuského dohovoru, najmä čo sa týka včasnosti a úplnosti prekladov kľúčových častí dokumentácie do úradného jazyka susedného štátu.

3. **Vyjadrenie správcu povodia:** Poukázalo na riziká spojené so zrážkovými vodami z rozsiahlych spevnených plôch a požadovalo detailnejšie riešenie ich retencie a čistenia.

Regionálny úrad pre životné prostredie po zohľadnení všetkých podkladov a pripomienok vydal súhlasný „odôvodnený záver“ (reasoned conclusion) k procesu EIA. V odôvodnení uviedol, že navrhnuté zmierňujúce (mitigačné) a kompenzačné opatrenia sú dostatočné na elimináciu či zníženie negatívnych vplyvov na prijateľnú úroveň. K námietkam uviedol, že kumulatívne vplyvy boli posúdené v primeranom rozsahu, alternatívy boli zvážené, vplyvy na územie Natura 2000 nebudú po realizácii opatrení významné a cezhraničné konzultácie prebehli v súlade s požiadavkami. Riziká pre vodný režim sú riešiteľné v nadväzujúcich povoľovacích konaniach.

Mimovládna organizácia „Ochrancovia riečneho údolia“ a obec „Dolina“ podali žaloby na príslušný správny súd v štáte Meridania, ktorými napadli zákonnosť odôvodneného záveru EIA.

Otázky pre diskusiu v skupinách:

1. **Posúdenie alternatív:** Aké sú požiadavky Smernice EIA na posúdenie „rozumných alternatív“ (vrátane nulového variantu)? Ako by mal súd posúdiť námietku nedostatočného zváženia alternatív v tomto prípade?
2. **Vplyvy na Natura 2000:** Aký štandard preskúmania má súd uplatniť pri posudzovaní vplyvov na lokalitu Natura 2000? Aký je vzťah medzi „primeraným posúdením“ (appropriate assessment) podľa čl. 6 ods. 3 Smernice o biotopoch (92/43/EHS) a procesom EIA? Akú mieru istoty musí mať príslušný orgán o tom, že zámer nebude mať významný nepriaznivý vplyv na integritu lokality?
3. **Kumulatívne vplyvy:** Aké sú požiadavky práva EÚ na posudzovanie kumulatívnych vplyvov? Ako by mal súd hodnotiť, či príslušný orgán dostal svojej povinnosti posúdiť kumulatívne vplyvy zámeru „Južná Brána“ s inými existujúcimi a plánovanými projektmi v oblasti?
4. **Cezhraničné konzultácie:** Posúďte súlad postupu orgánov štátu Meridania s požiadavkami Smernice EIA týkajúcimi sa cezhraničného posudzovania. Aké minimálne náležitosti musia spĺňať informácie poskytované dotknutému štátu a jeho verejnosti (rozsah, jazyk, včasnosť)? Môže mať prípadné pochybenie v cezhraničných konzultáciách vplyv na zákonnosť odôvodneného záveru EIA?
5. **Odôvodnenie záveru EIA:** Aké nároky kladie Smernica EIA (najmä čl. 8a) na odôvodnenie rozhodnutia (v tomto prípade „odôvodneného záveru“)? Ako podrobne sa musí úrad vysporiadať s relevantnými pripomienkami verejnosti a dotknutých subjektov (vrátane zahraničných)? Ako by súd mal posúdiť kvalitu odôvodnenia v tomto prípade?
6. **Prístup k spravodlivosti :** Má obec zo susedného štátu aktívnu legitimáciu na podanie žaloby proti odôvodnenému záveru EIA vydanému orgánom štátu Meridania, rešp. proti schváleniu projektu? Aké princípy Aarhuského dohovoru a Smernice EIA sú relevantné pre posúdenie tejto otázky?

PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA EIA LOGISTICKÝ PARK „JUŽNÁ BRÁNA“

REŠENIE

1. Posúdenie alternatív:

- **Požiadavky práva EÚ:** Smernica EIA (čl. 5 ods. 1 písm. d) a Príloha IV bod 2) vyžaduje, aby správa o hodnotení obsahovala „prehľad hlavných alternatív skúmaných navrhovateľom a uvedenie hlavných dôvodov pre jeho výber, s ohľadom na vplyvy na životné prostredie“. Musí ísť o „rozumné alternatívy“ (vrátane napr. alternatívnej lokality, technológie, rozsahu) a vždy aj tzv. „nulový variant“ (nerelizácia zámeru).
- **Judikatúra SDEÚ:** Súdny dvor EÚ (SDEÚ) zdôrazňuje (napr. vo veci C-461/17 *Holcim Romania*), že posúdenie alternatív nesmie byť len formálne. Príslušný orgán musí overiť, či navrhovateľ vykonal skutočné posúdenie a či dôvody pre výber preferovanej alternatívy (a zamietnutie iných) sú dostatočné a transparentné, najmä z hľadiska vplyvov na životné prostredie. Alternatívy by sa mali zvažovať už v raných fázach plánovania.
- **Posúdenie súdom v tomto prípade:** Súd by mal preskúmať, či dokumentácia EIA a následne odôvodnený záver príslušného orgánu obsahujú skutočnú analýzu environmentálnych dopadov rôznych rozumných alternatív, alebo či boli alternatívy zamietnuté len povrchne (napr. s odkazom na ekonomickú neuskutočniteľnosť bez podrobnejšieho porovnania environmentálnych nákladov a prínosov). Ak analýza chýba alebo je nedostatočná, alebo ak príslušný orgán nekriticky prevzal tvrdenia navrhovateľa, môže to znamenať porušenie Smernice EIA. Súd by mal hodnotiť, či odôvodnenie výberu variantu je dostatočné vo svetle environmentálnych kritérií.

2. Vplyvy na Natura 2000:

- **Štandard preskúmania a vzťah k EIA:** Ak existuje pravdepodobnosť, že projekt (samostatne alebo v kombinácii s inými projektmi) bude mať významný vplyv na lokalitu Natura 2000, je podľa čl. 6 ods. 3 Smernice o biotopoch povinné vykonať „primerané posúdenie“ (appropriate assessment - AA) jeho dôsledkov na lokalitu z hľadiska cieľov jej ochrany. Toto posúdenie má prísnejšie požiadavky ako štandardné hodnotenie v rámci EIA, aj keď môže byť jeho súčasťou. Uplatňuje sa zásada predbežnej opatrnosti (vec C-127/02 *Waddenzee*).
- **Požiadavky čl. 6 ods. 3:** Príslušný orgán môže projekt schváliť až potom, ako sa na základe záverov AA s istotou presvedčil, že projekt nebude mať nepriaznivý vplyv na integritu dotknutej lokality. Táto istota musí byť dosiahnutá „mimo rozumnej vedeckej pochybnosti“. Ak pochybnosti pretrvávajú, projekt nemožno schváliť (pokiaľ nie sú splnené prísne podmienky čl. 6 ods. 4 – naliehavý verejný záujem, absencia alternatív, kompenzácie).
- **Posúdenie súdom v tomto prípade:** Súd musí overiť, či bolo vykonané AA (formálne alebo v rámci EIA), či správne identifikovalo všetky potenciálne vplyvy na predmety ochrany SCI/SAC „River Confluence“ (lužné spoločenstvá, vtáky, obojživelníky) a či záver o absencii nepriaznivého vplyvu na integritu lokality spĺňa požiadavku absencie rozumnej vedeckej pochybnosti. Súd by mal kriticky preskúmať kvalitu a úplnosť

vedeckých podkladov a odôvodnenia záveru príslušného orgánu, vrátane účinnosti navrhovaných zmierňujúcich opatrení. Ak posúdenie bolo nedostatočné alebo záver nebol dostatočne vedecky podložený, odôvodnený záver EIA je pravdepodobne nezákonný v tejto časti.

3. Kumulatívne vplyvy:

- **Požiadavky práva EÚ:** Smernica EIA (čl. 3 ods. 1) vyžaduje posúdenie priamych a nepriamych významných vplyvov projektu, vrátane kumulatívnych vplyvov s inými existujúcimi a/alebo schválenými projektmi. Príloha IV bod 5 písm. e) špecifikuje, že správa EIA má obsahovať popis pravdepodobných významných vplyvov vyplývajúcich okrem iného z „kumulácie vplyvov s inými existujúcimi a/alebo schválenými projektmi“.
- **Rozsah posúdenia:** Posúdenie musí zohľadniť nielen existujúce a už schválené projekty, ale aj tie, ktoré sú „rozumne predvídateľné“ (napr. na základe územných plánov). Cieľom je posúdiť kombinovaný, synergický efekt viacerých projektov, aj keď ich individuálne vplyvy nemusia byť významné.
- **Posúdenie súdom v tomto prípade:** Súd by mal overiť, či správa EIA a odôvodnený záver príslušného orgánu skutočne identifikovali relevantné projekty (existujúca zóna Industria, plánované logistické centrum) a či bola vykonaná konkrétna analýza ich spoločných vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia (napr. kvalita ovzdušia z dopravy oboch centier, fragmentácia krajiny, celková záťaž na infraštruktúru). Všeobecné konštatovanie, že kumulatívne vplyvy „boli posúdené v primeranom rozsahu“, nestačí. Ak relevantné projekty neboli zohľadnené alebo ich spoločný vplyv nebol analyzovaný, ide o nedostatok procesu EIA.

4. Cezhraničné konzultácie (Transboundary EIA):

- **Požiadavky práva EÚ a Espoo dohovoru:** Článok 7 Smernice EIA a Dohovor z Espoo ukladajú povinnosť informovať iný členský štát, ak je pravdepodobné, že projekt bude mať významné vplyvy na jeho území. Dotknutému štátu a jeho verejnosti musia byť poskytnuté relevantné informácie (vrátane správy EIA) a musí im byť umožnené účinne sa zúčastniť na environmentálnom rozhodovacom procese pred prijatím konečného rozhodnutia.
- **Minimálne štandardy:** Informácie musia byť poskytnuté včas, aby umožnili efektívnu účasť. Kľúčové dokumenty alebo ich zhrnutia by mali byť dostupné v jazyku dotknutého štátu. Dôležitá je kvalita a úplnosť poskytnutých informácií. Pripomienky dotknutého štátu a jeho verejnosti musí príslušný orgán zohľadniť.
- **Posúdenie súdom v tomto prípade:** Súd musí zhodnotiť konkrétne námietky obce Border Town: Boli dokumenty preložené? Boli poskytnuté dostatočne včas pred termínmi na pripomienkovanie? Bol rozsah informácií postačujúci na pochopenie potenciálnych vplyvov (doprava, hluk, ovzdušie) na území štátu Alpha? Procesné pochybenia v cezhraničných konzultáciách (napr. neskoré alebo neúplné informácie, nedostatočný preklad) môžu viesť k nezákonnosti odôvodneného záveru EIA, pretože porušujú práva dotknutého štátu a jeho verejnosti garantované právom EÚ a Dohovorom z Espoo.

5. Odôvodnenie záveru EIA:

- **Požiadavky práva EÚ:** Článok 8a Smernice EIA vyžaduje, aby príslušný orgán vydal odôvodnený záver o významných vplyvoch projektu na životné prostredie, ktorý zohľadňuje výsledky konzultácií a zhromaždené informácie. Tento záver musí byť aktuálny a obsahovať minimálne náležitosti (napr. zhodnotenie vplyvov, navrhované opatrenia, zhrnutie konzultácií a spôsob zohľadnenia pripomienok). Podľa čl. 9 ods. 1 musí byť tento záver zahrnutý alebo pripojený k rozhodnutiu o povolení projektu a toto rozhodnutie má obsahovať aj informáciu o tom, ako boli zohľadnené pripomienky.
- **Judikatúra SDEÚ:** Zdôrazňuje potrebu transparentného a konkrétneho odôvodnenia, ktoré umožňuje verejnosti a súdom pochopiť, ako boli environmentálne hľadiská a výsledky konzultácií integrované do rozhodovacieho procesu a prečo bol projekt schválený aj napriek prípadným negatívnym vplyvom (napr. C-2/07 *Abraham (letisko Liège)*).
- **Posúdenie súdom v tomto prípade:** Súd musí preskúmať, či odôvodnený záver „Centrálneho environmentálneho úradu“ skutočne vysvetľuje, ako sa úrad vysporiadal s konkrétnymi a vecnými námietkami MVO (kumulatívne vplyvy, Natura 2000, alternatívy) a obce Border Town (cezhraničné vplyvy, procesné nedostatky). Paušálne a všeobecné vyhlásenia bez konkrétnej argumentácie (napr. „vplyvy sú prijateľné“, „pripomienky boli zohľadnené“) pravdepodobne nespĺňajú požiadavky čl. 8a Smernice EIA a relevantnej judikatúry na dostatočné odôvodnenie.

6. Prístup k spravodlivosti (Access to Justice):

- **Požiadavky práva EÚ a Aarhuského dohovoru:** Článok 11 Smernice EIA a článok 9 ods. 2 a 3 Aarhuského dohovoru garantujú prístup k súdnemu preskúmaniu rozhodnutí v procese EIA pre „dotknutú verejnosť“ (vrátane environmentálnych MVO spĺňajúcich kritériá) a za určitých podmienok aj pre ostatných členov verejnosti.
- **Aktívna legitimácia zahraničných subjektov:** Zásada nediskriminácie (čl. 3 ods. 9 Aarhuského dohovoru, implicitne aj Smernica EIA) a požiadavka efektívneho prístupu k spravodlivosti naznačujú, že verejnosť dotknutého štátu by mala mať rovnaké možnosti prístupu k preskúmaniu ako verejnosť štátu pôvodu. Judikatúra SDEÚ podporuje široký výklad prístupu k spravodlivosti v environmentálnych veciach (napr. C-237/07 *Janeček*, C-470/16 *North East Pylon Pressure Campaign*). Vnútroštátne procesné pravidlá nesmú robiť výkon tohto práva prakticky nemožným alebo nadmerne zložitým (zásada efektivity).
- **Posúdenie súdom v tomto prípade:** Súd by mal pravdepodobne priznať aktívnu legitimáciu obci Border Town. Ako subjekt zastupujúci verejnosť potenciálne dotknutú cezhraničnými vplyvmi by jej odopretie prístupu k súdu mohlo byť v rozpore so zásadou nediskriminácie a efektivity podľa práva EÚ a Aarhuského dohovoru. Vnútroštátne pravidlá o aktívnej legitimácii musia byť vykladané v súlade s týmito medzinárodnými a európskymi záväzkami. MVO „Ochrancovia riečneho údolia“ by mala mať aktívnu legitimáciu, pokiaľ spĺňa vnútroštátne kritériá pre environmentálne MVO (čo sa zvyčajne predpokladá v zmysle Aarhuského dohovoru a Smernice EIA).